

DIVNA ZEČEVIĆ

DVOSMJERNA POUKA

Divna Zečević radi u Institutu od 1966. godine. Njezin rad započeo je istraživanjem usmene književnosti, da bi se postupno i logično preusmjerio na proučavanje dotad zanemarenog fenomena hrvatske pučke književnosti i njegova literarnog značaja. U prilogima Divne Zečević isprepleteno je institutsko i osobno svakodnevlje.

Nedavno i slučajno, u osvit ovoga proljeća 1998. godine, sređujući velike hrpe omotnica prepunih starih bilješki, naišla sam na zapise svojih prvih dojmova o radu u Institutu za narodnu umjetnost prije tri decenije, u proljeće 1966. godine.

Trag kemijske crne olovke iznenađujuće je dobro očuvan, nije izbljedio, kao što nije izbljedio ni moje sjećanje na susret s prvim radnim zadatkom od kojega sam "pobjegla". Nekoliko godina kasnije isti će zadatak dočekati novu kolegicu, koja je također uzmakla i našla svoj *izlaz u nevolji*.

Trebalo je raditi na pripremi građe i izradi kataloga usmenih narodnih pripovijedaka. Direktorica mi je rekla da bi se izradom kataloga moglo steći lijepo ime u znanstvenim krugovima i pokazala drvene kutije u kojima je bilo već prikupljeno obilje podataka.

Radeći iz dana u dan nad kutijama — prethodno sam se bavila ekspresionizmom i završila postdiplomski studij iz hrvatske književnosti s radom o poeziji Antuna Branka Šimića — utonula sam u sumorno raspoloženje u kojem sam *glatko* ispisala šesnaest stranica o svojoj životnoj situaciji, jednom riječju, nastala je *teška* bilanca iz koje izdvajam i prepisujem samo "početak".

Nakon kratke, ali teške nezaposlenosti, kako se to već kaže u osmrtnicama, osmjehnula mi se sreća ovim beznadnim zaposlenjem.

Moj se posao sastoji u tome da iz dugih drvenih kutija koje se zatvaraju uvlačenjem poklopca, kao na negdašnjim grubim i jeftinim školskim pernicama koje su mi, usput rečeno, bile simpatične, da iz tih kutija ispunjenih kovertama s podacima na uredno složenim listićima, svejedno kakvim podacima, izvlačim kovertu kao što su to prisiljeni raditi

bijeli bucmasti miševi u rukama bosonogih Ciganki koje prolaznicima prodaju "sudbinu".

I ja prodajem svoju sudbinu kako bih platila podstanarsku sobu i od ostatka novca lošu hranu. To me prisiljava da ostanem na ovom ili bilo kojem drugom radnom mjestu gdje se nađem ili gdje ću se zateći igrom slučaja. To je "ono" što mi gura glavu u drvene kutije s plavim kovertama koje grickam i izvlačim spretno kao bijeli miš u nevidljivoj ruci!

Zašto sam napisala "spretno"? Promatrajući kako radim, direktorica mi je rekla da spretno baratam listićima.

Ovdje završava ulomak zapisa i 1966. godine. Plaća se dobijala na kraju mjeseca. Kako sam prethodno bila bez zaposlenja, na burzi rada, nisam imala novaca ni za margarin, radila sam gladna i otuda dobrim dijelom razlog moje sumornosti. Nakon posla odlazila bih s momkom, svojim budućim mužem, u Studentski centar, gdje smo njegovim blokom na tacni dobijali jednu porciju i dijelili je na dva dijela. Ni sad se ne prestajem čuditi kako mi je muž ostavljao uvijek točno polovicu bez iskušenja da pojede još koji zalogaj. Upravo ove godine slavimo četrdesetu godišnjicu druženja u dobru i zlu.

Kad sam pročitala ovih dana usporedbu s gatanjem, bijelim mišem i Cigankom, bilo mi je jasno da sam već tim zapisom odredila područje svog trajnog zanimanja za sve oblike pučke književnosti u stihu i prozi, od pjesama, priča, romana pa do horoskopa:

Hopa-cupa-hopa, prava cura traži momka, putem horoskopa!

Na jednoj od institutskih proslava s brižljivo pripremljenim delicijama u kućnoj radinosti kolegica i njihovih majki, mnogo je toga iz razgovora bilo vrijedno snimanja, ali otišlo je sa smijehom u zaborav. Ponešto je ipak ostajalo *nezaboravno!*

Kolegica koja se bavi istraživanjem usmenog pripovijedanja, tada već u mirovini, ispričala nam je kako je jednog dana u njezinu stanu zazvonio telefon i javio se, kao ispod zemlje, tajanstvenim tonom, dubok i usporeni glas i izgovarao je značajno slog po slog:

Ja-sam-duh-mi-ro-goj-ski.

Kolegica je u ponovljenom objašnjavanju inzistirala da je glas dopirao iz velike dubine. I što je učinila?

S velikim iskustvom terenskoga rada, zapisivanja i snimanja priča i predaja, kolegica je odgovorila, pričala je to s puno uvjerenja, ono što je dobro znala da treba izgovoriti u susretu s duhovima:

Svaki duh Boga hvali, ja ga hvalim! Hvališ li ga ti?

S druge strane telefonske linije, mangup je ostao bez riječi i više se nikad nije javio! Tko se koga uplašio?

Bili smo oduševljeni.